

נציבות תלונות הציבור על שופטים

לשכת הנציב אשר קולה
ס. נשיא, שופט מחוזי (בדימוס)

ג אייר תשפ"ו
20 באפריל, 2026
מספרנו: 206/26 / בית המשפט המחוזי, ירושלים
אישי-סודי-למכות בלבד

המתלונן: ח"כ משה סעדה

הנילון: כב' הנשיא משה סובל
בבית המשפט המחוזי בירושלים
בתיק 28759-05-15

בעניין: תלונה שהתקבלה בלשכתנו ביום 3.3.26

החלטה

תמצית התלונה

1. זוהי תלונתו השנייה של המתלונן על כב' השופט משה סובל, נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים (להלן: "הנשיא").
2. בתלונתו זו מלין המתלונן על גזר דינו של הנשיא בפרשת מר רונאל פישר, מושא תלונתו הקודמת (מספרנו 678/25).
3. כל הרקע העובדתי המפורט בתלונה הקודמת בעניינו של המתלונן, של הנשיא והאמור והמפורט בגזר הדין, מהווה חלק בלתי נפרד מתלונה זו, ולא אחזור על הדברים.
4. המתלונן אינו שבע רצון מדברי הנשיא עליו בגזר הדין, ועל הביקורת שנמתחה בו עליו.
5. לדברי המתלונן, את עדותו בבית המשפט מסר 8 שנים מיום קרות האירוע, כאשר גם בזמן האירוע כסגן מנהל מח"ש וגם בעת עדותו לא קרא את החומרים בתיק, והעיד על סמך זכרונו בלבד.
6. בעדותו מסר, כי לא נחתם הסכם עד מדינה עם מלכה לפני הגשת כתב האישום, אלא רק לאחר מכן. אמנם מלכה היה מעוניין בחתימה על הסכם, והוא (המתלונן) ניהל שיח עם עורכי דינו, אך פרקליט המדינה שי ניצן בלם את המתלונן ואת אורי כרמל ראש מח"ש ולא הסכים

כחלק מהשירות שניתן לך במשרד המשפטים אנו מזמינים אותך להיכנס לאתר כל זכות בכתובת: kolzhut.org.il/justice
כי יש לך את הזכות לדעת מהן הזכויות שלך!

ירושלים: נחום חפצדי 5, בית עופר, גבעת שאול 9548401 טל' 073-3927425 פקס' 02-6467973

דואר אלקטרוני: Shoftim@justice.gov.il

אינטרנט: <http://Shoftim.justice.gov.il>

לחתום על הסכם לפני הגשת כתב אישום. משכך, המתלונן וכרמל לא יכלו להעניק להם דבר ולא לחתום על הסכם, אלא רק לקבל מידע מרצונם הטוב, וזאת עד שיוגש כתב אישום, ואז יאפשר פרקליט המדינה לחדש את המגעים להסכם.

7. למרות זאת, לדברי המתלונן הנשיא עשה מאמצים רבים לטעון בסברות של קש, שאכן הושג הסכם עם מלכה, ורק למראית עין, הוא נחתם למעשה רק לאחר הגשת כתב האישום. לפי הנשיא, הקבלה והתמורה סוכמו בשלב שלפני הגשת כתב האישום. במהלך המשפט הוצג מזכר ששלח המתלונן לכרמל ארבעה ימים לפני הגשת כתב האישום ולדברי הנשיא בו ההוכחה כי גרסת המתלונן אינה אמת. מכאן עובר הנשיא וכותב על "חומרת הסתרת המידע על ידי המחלקה לחקירות שוטרים באשר למעמד וטיב ההסכמות שהיו בינה לבין מלכה ... ועוד לפני שהוגש כתב האישום", ומוסיף כי "המזכר מצביע על חוסר מהימנות העדויות בבית המשפט של שרצר ושל סעדה... לפיהן טרם הגשת כתב האישום לא נוהל עם מלכה מו"מ. כך בחקירה הראשית מיום 15.1.23 טען סעדה כי התשובה אותה נתן לעו"ד ברטל שהפציר בו לנהל מו"מ לצורך הגעה להסכם עד מדינה הייתה שזה אי אפשר כרגע אלא רק לאחר הגשת כתב האישום. בחקירתו הנגדית מיום 3.2.23 הוסיף סעדה כי 'שי ניצן בלם אותנו ואמר עד הגשת כתב האישום אין על מה לדבר' ובשל כך 'לא הגענו למו"מ' אלא רק 'למתן ... אני לא יכול לתת, אני יכול רק לקחת' המזכר סותר חזיתית את עדותו של סעדה".

8. ואולם, לדברי המתלונן הוא תמה כיצד הגיע הנשיא למסקנתו, שהרי במזכר ש"נחשף" מתואר כי התבקש לעשות שימוש במידע המודיעיני שנמסר במסגרת המו"מ, ובתחילה סורב. אם היה הסכם, המידע מצוי ברשותו ומובן שיכול היה לעשות בו שימוש. בהמשך, נכתב במפורש שמלכה מוכן אך מבקש תמורה ונענה בשלילה. בסופו של דבר הוסכם לאפשר שימוש במידע מבלי לקבל תמורה וזאת כמחווה של רצון טוב. כך נכתב, לדברי המתלונן, שחור על גבי לבן במזכר שציטט הנשיא. הכיצד אם כן הוא טוען, כי יש בכך הוכחה לקיומן של הסכמות עם מלכה? ההפך הגמור הוא, לטענת המתלונן, "אין במזכר לסתור חזיתית את עדותו" אלא להפך, המזכר מוכיח שדייק בדבריו. עורכי הדין של מלכה ניהלו מו"מ כדי לחתום על הסכם, ובמסגרת כך גם נמסר המידע כדי לשכנע להפוך את מלכה לעד מדינה, אך מרגע שפרקליט המדינה עצר את המהלך וסירב לחתום על הסכם, לא סוכם עם מלכה דבר עד לאחר הגשת כתב האישום.

9. לדברי המתלונן, הנשיא שוגה בדבריו כאילו מעת שהוצג בפני המתלונן המזכר הוא נסוג והודה כי מלכה החל לשתף פעולה.

10. המתלונן מפנה לדברי עו"ד ברטל, שייצג את מלכה, לסגן הנשיא השופט יעקב צבן ביום 13.7.15 כי בדרך כלל עורכי דין מנחים את לקוחותיהם לא לומר מילה עד שנחתם הסדר, ואילו כאן מלכה, שלא נחתם עימו הסדר ולא קיבל דבר, פעל בניגוד לאינטרס שלו ומסר מידע כיוון "שהוא רוצה לספר, לעשות שינוי".

11. לדברי המתלונן, אין במזכר ולא בשום מקור אחר שמביא הנשיא, ראיה להפרכת עדותו בבית המשפט וקביעתו כי המזכר מצביע על חוסר מהימנות עדותו של המתלונן הינה עיוות גמור של האמת.

12. המתלונן מוסיף, כי כבר בעדויות הראשונות שלו, כ - 8 שנים לאחר האירוע, מסר ביוזמתו, מבלי שנשאל על כך, שככל שזכור לו מלכה נתן מידע בנוגע לרות דוד. המידע המדובר הוא סביב מעצרה של רות דוד. עובדה זו מוכיחה שוב שלא רק שלא הסתיר את השיח ואת העובדה שמלכה מסר מידע מודיעיני באותה תקופה, אלא שאפילו ביוזמתו מסר אותו.

13. לדברי המתלונן, הנשיא טורח לתאר במספר הזדמנויות את גילוי המזכר הנ"ל, לא רק כחשיפה המשנה את כל התמונה אלא כמזכר "מפליל" שמח"ש התאמצה להסתיר. ואולם מדובר לדברי המתלונן ב"דרמטיות תיאטרליות יתר" מצדו של הנשיא ונסיון להעניק לעניין שולי משקל רב והדבר מתמיה. המזכר לא "הוחבא" על ידי המתלונן אלא כפי שמוזכר במסמך הוא הועבר לאורי כרמל מנהל מח"ש. אשר להימצאותו של המסמך בתוך ניירת במשרדי מח"ש, תמוה שהנשיא סבור שהמתלונן סגן ראש מח"ש אחראי על תיוק המסמכים במחלקה, ואם הדבר חשוב וקריטי מדוע לא ביקש הנשיא להעיד את כרמל בעניין זה.

14. כמו כן לדברי המתלונן הנשיא מנסה להציג את קיום המו"מ עם מלכה לפני הגשת כתב האישום כראיה לכך שלמעשה נסגר עימו הסכם עד מדינה עוד לפני הגשת כתב האישום, למרות שהוא נחתם לאחר מכן. לשיטתו, אין דבר כזה שמתנהל מו"מ עם חשוד ובמסגרת כך החשוד מוסר מידע, וזאת מבלי שהדבר מוביל בהכרח לחתימת הסכם עד מדינה. ואולם מלכה מסר את המידע מרצונו החופשי ועל אף שסנגוריו סברו שהדבר מנוגד לאינטרסים שלו כיוון שזה לא היה במסגרת חתימת הסכם עד מדינה, וזאת משום שרצה לעשות את הדבר הנכון. על כן סברת הנשיא שמסירת המידע מהווה ראיה או תמרור להסכם "אינה מחזיקה מים".

15. לאחר מכן בגזר הדין, כך לטענת המתלונן, מביא הנשיא ראיה המפריכה את התזה שלו עצמו באשר לאי תקינות ההתנהלות של מח"ש. מהודעת דוא"ל של כרמל לפרקליט המדינה עולה, כי המו"מ שהתנהל מול מלכה, לרבות שמיעת המידע שנתן, וזאת ללא תמורה, והסכמתו

לאפשר עשיית שימוש במידע המודיעיני, וגם זאת ללא תמורה ובלבד שהמידע לא ישמש להפללתו, וכן שימוש במידע כנגד חשודים אחרים, כל אלה נעשו באישורו של כרמל ופרקליט המדינה שי ניצן. זאת כאשר הווטו של פרקליט המדינה ניצן האוסר על חתימת הסכם עד מדינה עם מלכה עד הגשת כתב האישום, עומד בעינו. רק כאשר הדבר מגיע ליועץ המשפטי לממשלה, היועץ מחליט לבטל את החלטת פרקליט המדינה, ומשכך, כרמל יידע כי המידע המודיעיני הוסר מהבקשה שהועברה לשופט בהתאם להנחיה שהתקבלה.

16. לטענת המתלונן, הוא אינו מוסמך לחתום על הסכמי עד מדינה. במיוחד בתיקים חמורים בעלי היבט ציבורי מהסוג הזה, הדבר נתון לפתחם של ראש מח"ש ופרקליט המדינה, ואין לעשות דבר ללא הנחייתם ואישורם. לא זו בלבד ניתן לראות שהיועץ המשפטי לממשלה היה מעורב ואף הפך את החלטתו של פרקליט המדינה. אם סבור הנשיא שהתנהלות זו הייתה כה חמורה ואף פגומה, מדוע לא זימן לעדות את כרמל ואת שי ניצן? מדוע לא חקר אותם על התנהלותם זו? קל היה לנשיא להתגולל על המתלונן.

17. המתלונן מוסיף, כי באופן חריג, בית המשפט ביקש ממנו לאפשר לתביעה לעיין בתיבת המייל של המתלונן בתקופה הרלוונטית כדי לאתר חומר נוסף בנושא, ועל אף שזה לא חומר חקירה הוא נעתר לבקשה למרות חריגותה, שכן לא היה לו מה להסתיר. אולם לא ברור לו, למה פנייה דומה לא הועברה לכרמל ושי ניצן שגם היו מעורבים בהתכתבויות בנושא.

18. לדברי המתלונן, הנשיא התעלם מקביעת בית הדין המשמעתי בעניינו של מלכה ולא התייחס לעובדות הרלבנטיות בגזר הדין.

19. כן שגה הנשיא, לדברי המתלונן, באשר לטענת מלכה שניתנה לו הבטחה בעל פה שהתביעה לא תתנגד לקיצור עונשו בשליש וכן התעלם מגרסאות סותרות של עו"ד ברטל בבית המשפט.

20. לדברי המתלונן, הנשיא התייחס לחילוט נכסים של פישר אך לא של מלכה כעניין המעיד על הסכם שנחתם קודם לכן. ואולם אין להשוות בין אדם שהונו נאמד בכ-14 מיליון שקלים לבין אדם שהנכס שניתן לחלט הוא בית מגוריו. ואם אי חילוט ביתו של מלכה הוא כשל של המערכת, מדוע בחר להטיל אותו על המתלונן. שאלות בעניין החילוט צריך היה להפנות לכרמל ולפרקליט המדינה.

21. לדעת המתלונן הנשיא אף שגה בטענת האכיפה הבררנית בכל הנוגע להשמטת מלכה בכתב האישום מאירוע השיבוש המכונה "הפגישה הלילית".

22. הבהרתי למתלונן, במכתבי אליו מיום 4.3.26 בתלונתו הקודמת, כי לא הוסמכתי בדין לבחון שיקול דעת שיפוטי והחלטות שיפוטיות לגופן. ביקשתי אפוא את תגובת הנשיא רק לטענה, כי גזר הדין נוסח באופן פוגעני או מביש, או כי נכללו בו אמירות בלתי רלבנטיות ביחס למתלונן.

תגובת הנשיא

23. בתגובתו לתלונה ציין הנשיא, כי למעשה התלונה מהווה מעין "הודעת ערעור" על ממצאים עובדתיים וקביעות מהימנות הנוגעות למתלונן, היינו – בעניין שאלות ראייתיות ומשפטיות מהותיות, הניתנות לערעור על ידי הצדדים להליך, אשר בחרו שלא לערער. עוד העיר הנשיא, כי המתלונן לא הפנה בתלונה לאמירות קונקרטיות בגזר הדין אשר לטענתו נוסחו באופן מכפיש או פוגעני ושלא בהתאם לחובת ההתנסחות המוטלת על שופט, להבדיל מטענות שעניינן גזר הדין לגופו. כמו כן, לא פורט בתלונה מדוע לשיטתו של המתלונן הקביעות שבגזר הדין אינן רלבנטיות לעניין העונש שיש לגזור על פישר.

24. לדברי הנשיא, כפי שציין כבר בתגובתו הראשונית לתלונה הקודמת, לאורך שמיעת התיק עלו טענות קשות מצד הנאשמים ביחס להתנהלותו של המתלונן, ובכלל זה ניהול החקירה על ידו, וכן בנוגע לתוכן עדותו לפני בית המשפט. עוד ציין הנשיא באותה תגובה, כי במסגרת גזר הדין, שטרם ניתן אז, הוא יידרש להתייחס להתנהלותו של המתלונן ולקבוע לגביו ממצאי מהימנות.

25. ואכן, מציין הנשיא, התנהלות היחידה החוקרת והכשלים השונים שנפלו בהתנהלותה, בדגש על התנהלותו של המתלונן באופן אישי, עמדו במוקד טענותיו של פישר לעניין העונש אותו יש לגזור עליו – ומפנה הנשיא לפרוטוקולים של הדיונים בפרשת העונש מיום 27.11.25 ומיום 7.12.25.

26. לדברי הנשיא, כפי שפירט בהרחבה בגזר הדין, הראיות שבתיק מלמדות על כשלים מהותיים בהתנהלות המחלקה לחקירות שוטרים, וכן על כשלים אישיים של המתלונן, הן בניהול החקירה והן בליווי ההליך שהתנהל לפני בית המשפט. כשלים אלו פגעו באופן חמור בהגנתו של פישר – ועל כן מצא לחרוג ממתחם העונש ההולם בעניינו ונמנע מלהטיל עליו מאסר ממש, מאחורי סורג וברית, חרף חומרת העבירות בהן הורשע.

27. מעבר לחשיבות קביעת הממצאים האמורים לעניין גזירת עונשו של פישר, ראה הנשיא לדבריו גם חשיבות ציבורית בקביעת הממצאים האמורים. זאת, הן לאור חומרת הכשלים אשר התגלו והן על מנת לשקף את הטעמים לפער העצום שבין כתב האישום המקורי ובין התוצאה הסופית של ההליך, נקודה שגם המתלונן עצמו נדרש לה בתלונתו. הדברים מקבלים לדברי הנשיא משנה תוקף לנוכח הפרסום הרב שהפרשה זכתה לו.

28. לאור זאת, לא ראה הנשיא לדבריו מנוס מלכלול בגזר הדין קביעות ביחס למשקל עדותו של המתלונן לפניו, בכל הנוגע לטענתו כי ערן מלכה הפך לעד מדינה רק לאחר הגשת כתב האישום. כפי שפירט בגזר הדין וכן בתגובתו הנוספת לתלונה הקודמת, מדובר בנקודה שלטעמו היא מרכזית בתיק, בשל השפעתה על הערכת מהימנותו של מלכה – שהוא עד התביעה המרכזי בתיק. עוד פירט הנשיא שם, כי דבריו של המתלונן בעדותו עמדו בסתירה חזיתית למספר ראיות, ובראשן מסמך בכתב ידו ובחתימתו של המתלונן עצמו, אשר התגלה בדרך לא דרך קרוב לשמונה שנים לאחר הגשת כתב האישום, למרות שמדובר בחומר חקירה מובהק אותו הייתה המחלקה לחקירות שוטרים מחויבת לגלות להגנה עוד ביום הראשון. כמו כן, נדרש הנשיא לדבריו להתייחס לכשלים אחרים שנפלו בהתנהלותו של המתלונן, בניהול החקירה ובליוי ההליך שהתנהל לפני בית המשפט. כפי שביאר בגזר הדין הרלבנטיות של כשלים אלו לעניין עונשו של פישר נובעת הן מהוראת סעיף 40א(9) לחוק העונשין, תשל"ז-1977, המונה את "התנהגות רשויות אכיפת החוק" כאחת מן הנסיבות שניתן להתחשב בהן בגזירת העונש, והן מהדוקטרינה הפסיקתית של הגנה מן הצדק המובילה במקרים המתאימים לחריגה לקולה ממתחם העונש ההולם.

29. בצד זאת, הקפיד הנשיא לדבריו לנסח את הממצאים והקביעות ביחס לעדותו של המתלונן באופן מתון וזהיר, מבלי שחרג לטעמו מהנדרש לצורך ההכרעה השיפוטית. בניסוח הממצאים והקביעות הביא הנשיא לדבריו בחשבון כי מדובר בעד, ולא בבעל דין אשר ניתן לו יומו בבית המשפט, וקביעותיו התייחסו לסתירות שבין דבריו של המתלונן לפניו ובין מסמכים אותם כתב בעצמו, וראיות אובייקטיביות אחרות. בד בבד, לא התפרק הנשיא לדבריו מחובתו להכריע בטענות הצדדים שהונחו לפתחו ולנמק את הכרעתו בהתאם למיטב הכרתו המקצועית ולעצמאות השיפוטית, גם אם הדבר חייב קביעות בשאלות הנוגעות לאמינות או לתקינות פעולותיו של המתלונן. לצורך זה הדריך הנשיא לדבריו את עצמו בכללים החלים על שופט בבואו לקבוע ממצאי מהימנות שליליים על עד: "אמירה בפסק הדין שלפיה אין השופט נותן אומן בדברי העד שעשה רושם רע ובלתי מהימן, היא מנשמת אפה של הכרעת הדין ועם זאת מהווה היא אמירה פוגעת. אמירה כזו היא לגיטימית ובלתי נמנעת, כל עוד אינה עוברת את הגבול" (בג"ץ 188/96 צ'רינסקי נ' סגן נשיא בית משפט השלום בחדרה, פ"ד נב(3) 721, 745

(1998), להלן: "פרשת צירינסקי"). הנשיא מדגיש, כי נמנע מלהתייחס להתרשמותו ממידת אמינותו של המתלונן ומהאופן בו העיד, ואף נמנע מקביעת ממצאים לגבי משקל דבריו, מקום בו לא עמדו נגדם מסמכים או ראיות פוזיטיביות. יתרה מכך, אף שהראיות שעמדו בפניו והתרשמותו מעדותו של המתלונן יכלו לבסס קביעות חמורות בהרבה בנוגע אליו, נמנע מכך בשל היותו עד ולא בעל דין במשפט.

30. בצד הדברים מבקש הנשיא להעיר שתי הערות.

31. ראשית, צורמת תלונתו של המתלונן בדבר אופן ניסוחו של גזר הדין, מקום בו הוא עצמו נקט בתלונתו הקודמת ובהתבטאויותיו בתקשורת לאחר מתן גזר הדין בלשון מכפישה ומשתלחת כלפי בית המשפט והצדדים, ואף העלה באותן הזדמנויות טענות שאינן אמת.

32. שנית, אין לקבל את הצגת הדברים על ידי המתלונן, כאילו בגזר הדין בית המשפט "נטפל" אליו – הקטן כביכול – ולא "ביקש להעיד" או לא "זימן" את הגורמים הבכירים ממנו: עו"ד אורי כרמל, אשר היה אז מנהל המחלקה לחקירות שוטרים, ועו"ד שי ניצן, פרקליט המדינה דאז.

33. לדברי הנשיא, המתלונן כיהן בתקופה הרלבנטית כסגן מנהל המחלקה לחקירות שוטרים, והוא היה הגורם הבכיר ביותר אשר ליווה את החקירה ואת ניהול התיק לפני בית המשפט, ומי שרחוק מלהיות נושא תפקיד זוטר. ההשוואה הנעשית על ידו בתלונה בינו ובין שני נושאי התפקיד האמורים בכל הנוגע לפרשה הקונקרטית, נעדרת כל אחיזה במציאות: המתלונן הוא היחיד מבין השלושה ששמו נכלל בכתב האישום כאחד מעדי התביעה בתיק; המתלונן הוא היחיד מבין השלושה שחתם על כל ההסכמים עם עדי המדינה בתיק, לרבות הסכם עד המדינה עם מלכה אשר לגביו נקבע בגזר הדין כי נערך באופן מטעה, תוך יצירת מצג שאינו אמת כאילו נכרת לאחר הגשת כתב האישום; המתלונן הוא היחיד מבין השלושה שנקרא לעדות בבית הדין למשמעת של לשכת עורכי הדין בעקבות טענתו של מלכה על אודות טובות הנאה שהבטיח לו המתלונן בעל-פה וללא תיעוד; המתלונן הוא היחיד מבין השלושה שבמסגרת השלמת חקירה שנערכה בשנת 2022 בעניין חשד למעשים פסולים של המחלקה לחקירות שוטרים בניהול החקירה וההליך, נקרא לחקירה אשר במסגרתה נגבתה ממנו עדות; והמתלונן הוא היחיד מבין השלושה שלפי קביעות גזר הדין חתם עם עורך דינו של מלכה, עשרה ימים לפני הגשת כתב האישום וחודש לפני החתימה על הסכם עד המדינה, על "מסמך הבנות" או "הסכם לעדות ניקיון" במסגרתו הוענק למלכה חיסיון מפני השימוש באמרות

המפלילות אותן ימסור בחקירה, הסכם שהועלם מתיק החקירה והוסתר מבית המשפט ומההגנה. מעבר לכל אלה, מוסיף הנשיא, ניתן היה לצפות מהמתלונן לדעת שבשיטה האדברסרית הנוהגת במקומותינו, בית המשפט אינו מזמן מיוזמתו עדים – קל וחומר פרקליט מדינה לשעבר או מנהל מחלקה לשעבר בפרקליטות המדינה.

34. לאור כל האמור ביקש הנשיא לדחות את תלונתו זו של המתלונן.

35. אחר הדברים האלו ביקש המתלונן להוסיף דברים בעל פה במסגרת פגישה במשרדי הנציבות איתי ועם עוה"ד שטיפלו בתלונה. במהלך פגישה זו שב והבהיר המתלונן את הכשלים שבגזר הדין לשיטתו והוסיף, כי פעל על פי הנחיות אורי כרמל ופרקליט המדינה, שלא החזיק אצלו מסמכים אלא הכל היה בחומר החקירה במשרדי מח"ש והוסיף, כי אף אם הייתה רשלנות בפעולות מח"ש הרי שהדבר נבע מכך שהיה מדובר בתיק רחב היקף ה"גדול על מידותיה" של מח"ש, ולא היה חלילה כל זדון במעשיו ובפעולות מח"ש בעת שכיחן בתפקידו כסגן ראש מח"ש.

מסקנות והחלטה

36. בית המשפט עצמאי לנמק החלטה שיפוטית הניתנת על ידו, והיא כשלעצמה אינה מסורה לסמכות הביקורת של הנציב. כאמור גם וכפי שהבהרנו למתלונן, הנציבות אינה ערכאת ערעור על גזר דינו של הנשיא.

37. עמדה על כך הנציבה הראשונה, כב' השופטת (בדימוס) ט' שטרסברג-כהן, בחוות דעתה 1/04 **ביקורת על עורך דין בפסק דין** מיום 31.12.03. עניינה של חוות הדעת היה בתלונה שהגיש עורך דין לנציבות על תוכנו של פסק דין שביקר אותו בלשון קשה.

38. וכך נאמר, בין היתר, בחוות הדעת -

5. נראה כי ביקורת של שופט על עורך דין בפסק הדין איננה ניתנת לערעור. בהקשר זה יש להזכיר את פסק דינו של בית המשפט העליון שהחליט בדעת רוב (על דעתי החולקת) כי אין לעד במשפט שאינו צד להתדיינות, זכות עמידה בערכאה גבוהה יותר בערעור או בעתירה כנגד אותה ביקורת, הגם שנאמר לגביה כי אינה במקומה, אינה ראויה ולא היתה דרושה להכרעה (דעת הרוב בבג"צ 188/96 **גד צירינסקי נ' סגן נשיא בית משפט השלום**, פ"ד נב (3) 721 [להלן: "**פרשת צירינסקי**"]). עורך דין אינו צד למשפט, כך שספק אם בעקבות פסק דין צירינסקי ינתן לו מעמד לתקוף בבית המשפט אמירות קשות שנאמרו עליו בפסק הדין, גם אם יעלה טענות בהקשר לכך במסגרת ערעור שיוגש על ידי מרשו. בצר לו פונה עורך הדין לנציבות ומבקש התערבותה.

6. התערבות הנציבות בפסק דין היא בעייתית. פסק דין הוא לב ליבה של הפעילות השיפוטית. הוא מגלם את עקרון עצמאות ואי תלות השופט שבזכותם נהנה הוא מאמון הציבור ושבליעדיהם לא תיכון מערכת שיפוטית במדינה דמוקרטית. התערבות בהתנסחותו של שופט יכולה להתפרש כהתנגשות בעצמאותו ובתפקודו השיפוטי. עם זאת, יש לתת את הדעת לתפיסת החוק את מהותו של פסק דין. פסק דין אמור להכיל "הרצאה תמציתית של העניין, ממצאי בית המשפט לגבי העובדות המהותיות, השאלות שעמדו להכרעה, ההחלטה ונימוקיה" (תקנה 192 לתקנות סדר הדין האזרחי). דברים אלה יפים גם לפסק דין במשפט פלילי. לכאורה, ביקורת של שופט על התנהלותו של עורך דין ועל התנהגותו במהלך המשפט, אינה דרושה לשם הכרעה בדין. האם ראוי לה ביקורת כזו שתכלול בפסק הדין?

7. מלאכת השיפוט כרוכה בהבעת דעה בפסק הדין על דברים המתגלים במהלך המשפט. חלק אינטגרלי ממנה הוא הערכת מהימנותם של עדים. הערכה כזו יכולה לפגוע קשה בזכות לכבוד ולשם טוב של אלה שנמצאו בלתי מהימנים. אלא שזכויות אלא אינן חסינות מפני הביקורת בפסק הדין כל עוד היא רלבנטית לצורך ההכרעה בדין. כך הדבר גם בהטחת ביקורת בעורך דין בגוף פסק הדין, שהוא מסמך פומבי, המתפרסם ברבים. עם זאת, יש והתנהלותו והתנהגותו של עורך הדין הם חלק אינטגרלי מן ההליך השיפוטי ויש בהן כדי להשפיע על מהלך המשפט ועל תוצאותיו. נראה כי במקרה כזה לגיטימי הוא למתוח ביקורת על כך בפסק הדין. אלא שאז צריך הדבר להיעשות בצורה מאופקת ומרוסנת.

10. קו הגבול בין אמירה לגיטימית לאמירה פוגענית ומיותרת בפסק הדין אינו תמיד קל לתחימה. ככל שהדברים בוטים יותר, קשים יותר ואינם דרושים להכרעה במשפט, כך לא תתקבלנה הקביעות כדרושות וכשירות. ניתן לומר כי זוהי לכאורה שאלה של מידה. אין לחסום את השופט בעשותו במלאכת השיפוט, אולם נראה, כי ככל שהרחיק השופט לכת בחומרת הדברים הנכללים בביקורתו ובפגיעה הממשית שנגרמה לאדם בדברים שנכתבו ושלא נדרשו לצורך ההכרעה בדינו של אחר, כך גדל הצורך בהתערבות בפסק הדין (דב"י בעניין צירינסקי, עמ' 745). לדברים אלה שנאמרו על ביקורת שיפוטית במסגרת ערעור, יש השלכה לענייננו.

39. במקרה שבפנינו אין בידי לקבוע, כי התבטאויות הנשיא בגזר דינו חרגו מן הראוי לשופט. מדובר באמירות שהיו רלבנטיות לצורך הנמקת הכרעתו של הנשיא לסטות ממתחם העונש ההולם לפישר ושלא להשית עליו מאסר לריצוי בפועל.

40. אכן, ניתן להבין לליבו של המתלונן, שנאמרו עליו בגזר הדין אמירות שאינן קלות, עליהן אין הוא יכול לערער בהיותו עד ולא בעל דין (וראו פרשת צ'ירינסקי לעיל, אליה אף הפנה הנשיא כשהיא אף מוזכרת בחוות דעת הנציבה כאמור) ואת עיקר טרונייתו הבאתי לעיל.

41. שימת הלב לכך שהנשיא הוסיף, כי היה בידו לבקר ביתר חריפות את המתלונן אך דבריו נאמרו בריסון, כשהיה ער לכך שמדובר בעד שאינו יכול להשיג על ההחלטה בהליכי ערעור.

42. יתכן, כי ראוי למחוקק לאפשר, במקרים מסוימים, אף לעד להשיג על תוכנה של החלטה שיפוטיות בעניינו (או לאמץ את חוות דעת המיעוט של הנציבה הראשונה בפסק הדין בעניין צ'ירינסקי שהוזכר לעיל). עם זאת, לאפשרות כזו עשויות להיות כמובן השלכות רוחב רבות, והנושא ממילא אינו מסור לפתחי.

43. כל שאוכל להגיד הוא, מבלי לקבוע מסמרות באשר לאמירות שבגזר הדין לגופן בכל הנוגע למתלונן, כי אין בידי להצדיק את התלונה ומשכך היא נדחית.

אשר קולה
נציב תלונות הציבור על שופטים

המתלונן: העתק:
כב' הנשיא משה סובל, בית המשפט המחוזי, ירושלים
כב' הנשיא יצחק עמית, בית המשפט העליון
כב' השופט צחי עוזיאל, מנהל בתי המשפט
ח"כ יריב לוין, שר המשפטים